

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 26.1.2022 г.
COM(2022) 27 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Европейска декларация относно цифровите права и принципи за цифровото
десетилетие**

{SWD(2022) 14 final}

Вярваме в ориентирания към човека цифров преход. Той показва какви искаме да бъдем като европейци. За да прецизираме тази идея, ще изготвим набор от цифрови принципи, като например достъп до интернет за всички хора; сигурно онлайн пространство; право на придобиване на цифрови умения; алгоритми, при които се зачитат хората; защита на децата онлайн. Тези важни принципи ще допълнят юридическите права, които вече защитават европейците онлайн, като например защитата на личните данни или свободата на словото.

Председателят на Комисията Урсула фон дер Лайен, „Да поведем цифровото десетилетие“, Синеш, 1 юни 2021 г.

1. Въведение

Поставянето на хората в центъра на цифровия преход е ключов приоритет за Европейската комисия. Цифровата трансформация следва да бъде съобразена с европейските ни ценности и закони.

Днес Комисията предлага да определи набор от принципи за такава ориентирана към човека цифрова трансформация. В настоящата **европейска декларация относно цифровите права и принципи** (наричана по-нататък „декларацията“) ще бъдат определени общите политически намерения по отношение на гражданите, предприятията, публичните администрации и създателите на политики. Включените в декларацията цифрови принципи са замислени като фундаментални концепции, основани на общи европейски ценности, и ще служат като насоки за ориентирана към човека, сигурна, приобщаваща и открита цифрова среда, в която никой не е изоставен. Целта е да се гарантира, че ценностите на Съюза и правата и свободите на физическите лица, гарантирани от правото на Съюза, се зачитат и укрепват както офлайн, така и онлайн.

Декларацията ще бъде под формата на *съвместна тържествена декларация*, подписана от Европейския парламент, Съвета и Комисията. Настоящото съобщение придружава предложението за тази съвместна декларация.

Настоящата декларация е изготвена в отговор на призивите на Европейския парламент да се гарантира, че подходът на ЕС към цифровата трансформация е напълно съгласуван с основните права, включително правилата за защита на данните и равното третиране, с принципите за технологична и мрежова неутралност и приобщаване¹, както и да се подобрят цифровите умения и компетентности и да се насърчи изграждането на високоефективна екосистема за цифрово образование². С нея също така се отчита призивът на Парламента за защита на правата на потребителите в цифровата среда³, за гарантиране на свободата на медиите и за борба с дезинформацията⁴.

¹ (2020/2216(INI).

² 2020/2135(INI).

³ Реф. 2020/2018 (INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015(INI); 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL)

⁴ 2020/2009(INI).

В Берлинската декларация от 2020 г. относно *цифровото общество и основаното на ценности цифрово управление* Съветът заяви, че всеки следва да може да се възползва от възможностите, предлагани от цифровата трансформация. Чрез Декларацията от Лисабон (*Декларация от Лисабон — Цифрова демокрация с цел*), представена в рамките на Цифровата асамблея през юни 2021 г., той също така призова за модел на цифрова трансформация, който укрепва човешкото измерение на цифровата екосистема, в чийто център е залегнал цифровият единен пазар. Съветът призова и за цифров преход, изграждащ мостове заедно с екологичния преход към неутрално по отношение на климата и устойчиво бъдеще.

От първото обявяване на тази инициатива в съобщението си „Цифров компас“ през март миналата година⁵ Комисията **работи активно с гражданите и заинтересованите страни**, за да чуе техните мнения. Тези консултативни дейности спомогнаха за оформянето на предложената декларация.

В настоящото съобщение също така се очертават бъдещите действия за мониторинг на мерките и действията, предприети във връзка с практическото реализиране на декларацията. Декларацията е тясно свързана с приетото през септември 2021 г. предложение „Път към цифровото десетилетие“, в което се определят по-широкообхватните цифрови цели и пътят за постигането им, и го допълва. Както е посочено в предложението „Път към цифровото десетилетие“, ежегодно ще се осигурява ефективен мониторинг на принципите, залегнали в декларацията, заедно с годишно проучване на Евробарометър относно начина, по който европейските граждани възприемат предприетите действия и мерки. Така ще се осигури прозрачност, ще се следят тенденциите и резултатите в държавите членки и ще се получава информация, която да бъде използвана в насоките за политиката във връзка с евентуални бъдещи законодателни актове в областите, обхванати от залегналите в декларацията принципи.

2. Обосновка на европейската декларация относно цифровите права и принципи

Цифровите технологии преобразяват всички аспекти на живота ни, като предлагат безпрецедентни възможности. Работата, ученето, социализирането, забавленията, пазаруването, достъпът до публичната администрация, до здравни грижи или културни събития все по-често се осъществяват чрез цифрови средства. Пандемията от COVID-19 промени радикално ролята и възприемането на цифровизацията в нашите общества и икономики и ускори темповете ѝ.

Новите технологични пробиви в области като изкуствения интелект, анализа на данни, роботиката, интернет на предметите и тяхното интегриране в бизнес моделите и в ежедневните услуги и продукти спомогнаха да се промени начинът, по който са организирани икономиката и обществото. Ускореният темп на цифровата трансформация

⁵ „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“, COM(2021) 118 final, 9.3.2021 г.

доведе до значителни иновации, предлагащи нови инструменти за справяне с глобалните обществени предизвикателства и за подобряване на ефективността на частните и публичните услуги. Същевременно цифровата трансформация улесни достъпа до образование и обучение, както и до информационни ресурси, и доведе до отварянето на нови пространства за обществен дебат. Широкото възприемане на цифровите технологии повиши свободата ни, като свързва дори на най-отдалечените места и разкрива нови възможности за гражданите, работниците и потребителите, за създаване на предприятия и за техния просперитет, за процъфтяване на общностите, за приобщаване на групите в неравностойно положение, както и за усъвършенстване на обществото ни като цяло.

Пандемията от COVID-19 ускори темпа на тази трансформация, но също така задълбочи цифровото разделение в целия Европейски съюз — не само между добре свързаните градски райони и селските и отдалечените територии, но и между тези, които могат да се възползват в пълна степен от обогатената, достъпна, оперативно съвместима и сигурна цифрова среда, и тези, които не могат да направят това. Повече от всякога слабият достъп до свързаност и до интернет услуги, както и ограничените възможности за придобиване на цифрови умения и знания за цифровите технологии са основни рискове за сближаването на съвременното общество. Пандемията от COVID-19 показва колко важно е всички участници, включително **институциите в сферата на администрацията, научните изследвания, образованието и обучението и здравните заведения, да бъдат подготвени за цифровото общество**, по-специално с цел да се гарантира приобщаване и подкрепа за уязвимите хора, възрастните, децата и хората с увреждания, така че те да могат да се възползват пълноценно от цифровата трансформация.

Освен това все по-голямата достъпност на новите цифрови технологии и данни поражда и нежелани рискове, които могат да доведат до дългосрочни последици за гражданите, нашите демократични ценности и сигурност или за основите на нашите общества. Тези рискове нараснаха значително, включително по отношение на нарушенията на неприкосновеността на личния живот и личните данни, разпространението на незаконно и вредно съдържание и на опасни продукти, както и дезинформацията, киберпрестъпността и кибератаките, експлоатацията и злоупотребите с хора, включително с деца, масовото наблюдение, дискриминиращите алгоритми, които възпрепятстват справедливия и недискриминационен достъп до информация и до демократичния дебат, както и дори откровена цензура. Тези проблеми засягат същността на основните права и подкопават трудно извоювания напредък в тази област както в Европейския съюз, така и в международен план.

При взаимодействие с цифровата среда хората и предприятията не се ползват с по-малко права и не са по-слабо защитени в сравнение със света извън интернет. Цифровата трансформация не оправдава изключения от правата и свободите, с които се ползват гражданите на Съюза по силата на правото на ЕС. Нейната цел следва да бъде по-

скоро укрепването на тези права и свободи. Съюзът е ангажиран с овластяването на всички европейци, така че независимо от своята възраст, пол, способности, състояние или географско местоположение да се възползват пълноценно от възможностите, осигурени от цифровата трансформация, като през последните години предприе корективни и превантивни действия чрез приемането на необходимите разпоредби и мерки на политиката във всички тези области. Тъй като обаче технологичните решения, засягащи живота ни, стават все по-взаимосвързани, всепроникващи и сложни, става все по-наложително да се увеличат усилията за постигане на отворен, справедлив и равен достъп до цифровите инструменти, услуги, инфраструктури и умения, които в крайна сметка могат да подсилят нашите демокрации.

Както е обяснено в Цифровия компас до 2030 г., Съюзът има визия, съгласно която през 2030 г. Европа ще е осъществила своята съгласувана с европейските ценности цифрова трансформация. Тази визия обхваща овластени граждани и иновативни предприятия в ориентирано към човека, приобщаващо, проспериращо и устойчиво цифрово общество. Наскоро приетата програма „Път към цифровото десетилетие“ има за цел по-нататъшното укрепване на водещата ни роля в цифровата област и овластяването на гражданите и предприятията, като по този начин цифровата трансформация ще се превърне в двигател на устойчивия икономически растеж и на социалното благосъстояние в Европа. Това ще бъде постигнато по-специално чрез разширяване на високоефективния ширококолов достъп до интернет за всички граждани, включително в селските и отдалечените райони, чрез увеличаване на цифровите умения и компетентности на работната сила, така че да може да участва пълноценно в цифровата икономика, чрез цифровизация на предприятията и публичните услуги и чрез подобряване на ефективността и улесняване на използването на последните в полза на всички хора в нашето общество. Сигурното киберпространство също така увеличава доверието на хората в цифровите инструменти и услуги. То позволява да се запази свободата на изразяване на мнение и на информация, в т.ч. медийната свобода и плурализма. И накрая, в съответствие с двойния цифров и екологичен преход, цифровата трансформация ще има за цел също така да се използва силата на технологиите за предприемане на действия в областта на климата, опазване на биологичното разнообразие и възстановяване на природата в съответствие с Европейския зелен пакт, целите на ООН за устойчиво развитие и Парижкото споразумение.

Именно при тези обстоятелства Европейската комисия предлага в отговор на призивите на Европейския парламент и на Съвета да определи набор от принципи, които да служат като насоки за устойчивата, ориентирана към човека и основана на ценности цифрова трансформация.

В този контекст в декларацията се предлагат полезни за всички европейци цифрови принципи, по-специално в следните направления: поставяне на хората в центъра на

цифровата трансформация, солидарност и приобщаване, свобода на избор, участие в цифровото публично пространство, безопасност, сигурност и овластяване, както и устойчивост.

На свой ред декларацията следва също така да служи като отправна точка за публичните и частните субекти при разработването и внедряването на нови технологии. Освен това тя следва да насочва създателите на политики в съвместните усилия за определяне на европейския начин за постигане на устойчив, ориентиран към човека и приобщаващ цифров свят и категорично ще обвърже политическите интервенции на ЕС с тази цел. Декларацията разполага с потенциала да се превърне в световен еталон за много нововъзникващи социални и етични въпроси, които поражда цифровата трансформация. Същите принципи ще залегнат в основата на действията на ЕС спрямо неговите партньори и в рамките на международните организации.

Предложената декларация се основава на предишни инициативи на държавите членки и на Европейския парламент и в нея са отчетени **многобройните мнения, събрани по време на обществената консултация**. Вследствие на консултацията бяха прецизирани редица от принципите, включени в представения в обществената консултация предварителен набор.

Обществена консултация относно набор от европейски цифрови принципи

В периода от 12 май до 6 септември 2021 г. Комисията проведе обществена консултация, за да събере мнения относно изготвянето на европейски цифрови принципи за насърчаване и утвърждаване на ценностите на ЕС в цифровото пространство.

Обществената консултация беше популяризирана по време на събитието „Да поведем цифровото десетилетие“, проведено на 1—2 юни, в рамките на цифровата платформа на Конференцията за бъдещето на Европа, както и в профили в социалните медии. Основната цел на консултацията беше да се съберат мненията на всички заинтересовани страни, включително на държавите членки, регионалните и местните органи, неправителствените организации и организациите на гражданското общество, бизнес сдруженията и дружествата, други заинтересовани страни и, разбира се, гражданите.

Така бе отбелязано началото на широка консултация, която включваше работни семинари и целенасочени събеседвания, проучване на Евробарометър за събиране на мнения във всички държави членки, както и сред различни възрастови групи, със специален акцент върху децата, младежите и хората с различен социален произход.

Като цяло консултацията показва, че е налице широка подкрепа за европейска

декларацията относно цифровите права и принципи, както и за първия набор от принципи, очертани в откритата обществена консултация, като някои от тях бяха изтъкнати като по-значими от други, а някои респонденти подчертаха необходимостта от допълнителни принципи. Отговорите във връзка с различните дейности по консултация бяха използвани като насоки при изготвянето на представената днес декларация.

По-подробно обобщение на консултацията е представено в работния документ на службите на Комисията, публикуван заедно с настоящото съобщение.

3. Политическият характер на декларацията относно цифровите права и принципи

Наборът от цифрови принципи, които следва да оформят цифровото общество в Европа, се предлага под формата на **съвместна тържествена декларация** на Европейския парламент, Съвета и Комисията. Проектът на декларацията, представен в приложението, е замислен като предложение, което да бъде обсъдено с Европейския парламент и Съвета с оглед на подписването му и от трите институции.

По-конкретно декларацията се основава на първичното право на ЕС, и по-специално на Договора за Европейския съюз (ДЕС), Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), Хартата на основните права на Европейския съюз и съдебната практика на Съда на Европейския съюз, както и на вторичното законодателство на ЕС.

Тези принципи не засягат юридическите права, които вече защитават хората онлайн в рамките на Европейския съюз и за които трябва да съществуват ефективни правни средства за защита навсякъде в Съюза. Те също така не засягат законоустановените граници при упражняването на тези юридически права, когато са съчетани с упражняването на други права, нито необходимите и пропорционални ограничения от обществен интерес. Когато тези принципи бъдат въведени посредством инициативи, свързани с определена политика, те ще се прилагат заедно със съществуващите права и принципи и в интерес на цялото общество.

4. Последващи действия на равнище ЕС и на световно равнище

Одобряване на европейската декларация относно цифровите права и принципи

Комисията предлага европейската декларация относно цифровите права и принципи да бъде тържествено подписана съвместно от тези три институции на ЕС. Заедно с Европейския парламент и Съвета, Комисията ще насърчава обсъждането посредством представения днес проект на декларацията.

Настоящо и бъдещо законодателство и действия на ЕС

Като се има предвид политическият характер на декларацията, не всички принципи съответстват на пряко приложими права: някои от тях вече са залегнали в законодателството, докато други може да изискват предприемането на допълнителни действия на съответното равнище. Декларацията трябва да се тълкува във връзка с правните актове и инструменти на ЕС и не ги засяга.

Всъщност Комисията вече отправи редица регулаторни предложения и представи политически инициативи в областите, обхванати от цифровите принципи, както е посочено в проекта на декларацията. Заедно с Европейския парламент и Съвета, Комисията възнамерява да продължи при необходимост да предприема действия и инициативи за практическото реализиране на цифровите принципи, чрез които се формира цифровата трансформация⁶.

Наблюдение и преразглеждане

Принципите, залегнали в декларацията, са от интерес за гражданите, публичните органи, социалните партньори и гражданското общество на всички равнища. Те са от значение и за предприятията както в ролята им на потребители на цифрови услуги, така и като активни участници, които носят отговорност в цифровото пространство.

Комисията ще насърчава дейностите за комуникация и ангажиране, насочени към държавите членки и всички съответни участници, за да гарантира осведоменост и споделена ангажираност с принципите, залегнали в декларацията.

За да бъде успешна настоящата инициатива, трябва да се осъществява ефективен мониторинг на начина, по който цифровите принципи ще бъдат реализирани на практика. В предложението на Комисията за Решение относно пътя към цифровото десетилетие се предвижда държавите членки своевременно да споделят с Комисията необходимата информация, която се изисква за ефективния мониторинг на напредъка при последващите действия във връзка с принципите, залегнали в декларацията. Освен това в предложението на Комисията се предвижда изготвянето на годишен доклад за състоянието на цифровото десетилетие, с който ще бъде оценено състоянието на последващите мерки във връзка със залегналите в декларацията принципи. Впоследствие Комисията ще сподели със Съвета и Парламента стратегическата си оценка на цифровата трансформация на ЕС и ще препоръча на държавите членки действия и мерки и/или ще обсъди съвместните ангажименти, поети от нея и държавите членки.

Комисията също така ще задълбочи сътрудничеството с държавите членки и с всички заинтересовани страни по отношение на всички съответни правила на ЕС, включително

⁶ В това отношение всяко действие, за което се изисква финансово участие от бюджета на ЕС, ще бъде включено в договорените за периода 2021—2027 г. пакети на съответните разходни програми и ще бъде съобразено с договорените човешки ресурси.

определените в посоченото по-горе законодателство, като се съсредоточи върху тяхното транспониране (в зависимост от случая) и прилагане, както и върху споделянето на най-добри практики. По-тесният и редовен диалог с държавите членки може да улесни своевременното приемане и (в зависимост от случая) транспониране на правните актове на ЕС, както и да подобри качеството на тяхното прилагане, като по този начин се избегне необходимостта да се прибегва до производства за установяване на неизпълнение на задължения на по-късен етап.

Освен това Комисията ще провежда ежегодно проучване на Евробарометър с цел мониторинг на последващите мерки в държавите членки. С проучванията на Евробарометър ще се събират качествени данни въз основа на възприемането от страна на гражданите на начина, по който се прилагат на практика цифровите принципи в различните държави членки.

Комисията ще извършва оценка дали с течение на времето възниква необходимост да се преразгледа някой от принципите с оглед на технологичното развитие и при нужда ще представи предложение до Европейския парламент и до Съвета в тази връзка.

Утвърждаване на европейската декларация относно цифровите права и принципи по целия свят

ЕС винаги е бил начело при утвърждаването на основните права в световен план, включително в ООН. ЕС е в позиция да запази тази роля като отговорен световен лидер на ориентирания към човека и основан на ценности модел за подход в ерата на цифровите технологии. Декларацията ще бъде ръководен инструмент и за дипломатическите действия на ЕС и ще оформя нашите партньорства и дискусии с международните ни партньори.

5. Заключение и следващи стъпки

С настоящата декларация относно цифровите права и принципи Комисията предлага както референтна рамка за хората, така и ръководство за предприятията и създателите на политики с цел поставянето на хората в центъра на цифровата трансформация.

Държавите членки, включително техните публични органи, всички заинтересовани страни, гражданското общество на всички равнища и институциите на ЕС споделят обща отговорност да работят за ориентирана към човека цифрова трансформация.

Комисията ще продължи да работи в изключително тясно сътрудничество с Европейския парламент и Съвета, за да може настоящата декларация да бъде подписана възможно най-рано през 2022 г.